

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 11
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 11
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 6, Бр. 11
Штип, 2021**

**Vol. 6, No 11
Stip, 2021**

**PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21116>**

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyssen, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

- 11 СЕЌАВАЊЕ: проф. д-р Виолета Димова,**
прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
IN MEMORIAM: prof. Violeta Dimova,
the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- 29 ПРЕДГОВОР (ОД „ПАЛИМПСЕСТ“ БР. 1)**
Проф. д-р Виолета Димова, прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
FOREWORD (FROM “PALIMPSEST” NO 1)
Prof. Violeta Dimova, the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- ЈАЗИК / LANGUAGE**
- 33 Виолета Јанушева**
СЕМАНТИЧКИ ФОРМУЛИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ЛОГИЧКИТЕ ПЕРСОНАЛНИ
ПЕРИФРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК
Violeta Janusheva
SEMANTIC FORMULAS FOR EXPRESSING LOGICAL PERSONAL PERIPHRASES
IN THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE
- 47 Öztürk Emiroğlu**
YENİ LİSAN VE ÖMER SEYFETTİN
Öztürk Emiroğlu
CONTEMPORARY LANGUAGE AND ÖMER SEYFETTİN
- 59 Federica Ambroso**
JEUX DE MOTS ET EN JEUX DE LA TRADUCTION: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ*
DE PETROS MARTINIDIS EN FRANÇAIS ET EN ITALIEN
Federica Ambroso
PUNS AND TRANSLATION CHALLENGES: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ* BY
PETROS MARTINIDIS IN FRENCH AND IN ITALIAN
- 73 Емилија Тасева, Билјана Ивановска**
МЕТАФОРИЧНИ КОНЦЕПТИ КАЈ СОМАТИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКАТА И ВО
МАКЕДОНСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА
Emilija Taseva, Biljana Ivanovska
METAPHORICAL CONCEPTS OF SOMATIC EXPRESSIONS IN GERMAN AND
MACEDONIAN PHRASEOLOGY
- 85 Марија Гркова**
МНОЖИНСКИТЕ ФОРМИ НА ИМЕНКИТЕ ОД МАШКИ РОД ВО
МАКЕДОНСКИОТ И ВО СРПСКИОТ ЈАЗИК
Marija Grkova
THE MASCULINE NOUNS IN MACEDONIAN AND SERBIAN LANGUAGE

- 95 Лилјана Макаријоска**
 ЈАЗИЧНИОТ ИЗРАЗ НА ПЕТРЕ БИЦЕВСКИ
Liljana Makarijoska
 LINGUISTIC EXPRESSION OF PETRE BICEVSKI
- 109 Марија Карадаковска**
 ТЕОРИИ ЗА ЗАЕМАЊЕТО, ВИДОВИ ЗАЕМКА И
 АДАПТАЦИЈА НА ЗАЕМКИТЕ
Marija Karadakovska
 THEORIES OF BORROWING, LOANWORD TYPOLOGY
 AND LOANWORD ADAPTATION
- КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE**
- 125 Dijana Tica, Emir Muhić, Željka Babić**
 PRESENTATION OF PANDEMICS IN LITERATURE
- 135 Mariantonio Tramite**
 CELL-PHONE NOVELS: UN PUNTO DI VISTA LINGUISTICO-LETTERARIO
 (E SOCIO-CULTURALE) DIETRO IL FENOMENO DEI ROMANZI SU
 CELLULARE IN ITALIA
Mariantonia Tramite
 CELL-PHONE NOVELS: A LINGUISTIC AND LITERARY
 (AND SOCIO-CULTURAL) POINT OF VIEW BEHIND THE
 PHENOMENON OF MOBILE NOVELS IN ITALY
- 147 Бобан Перески, Ранко Младеноски**
 МЕТАФОРАТА ВО РОМАНОТ „ЌЕРКАТА НА МАТЕМАТИЧАРОТ“
 ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Boban Pereski, Ranko Mladenoski
 THE METAPHOR IN THE NOVEL “THE MATHEMATICIAN’S DAUGHTER”
 BY VENKO ANDONOVSKI
- 161 Нина Анастасова-Шкрињариќ**
 МИТОЛОГИЗАЦИЈА НА АСТРОФЕНОМЕНИТЕ
 (АРХЕОАСТРОНОМСКИ И ЕТНОАСТРОНОМСКИ ДЕКОДИРАЊА
 НА СЛОВЕНСКИ МИТОВИ ВРЗ ГРАЃА ОД ЗАПИСИТЕ НА СЕРПЕНКОВ)
Nina Anastasova-Shkrinjarik
 MYTHOLOGISATION OF ASTROPHENOMENA (ARCHAEOASTRONOMIC
 AND ETHNO-ASTRONOMICAL DECODING OF SLAVIC MYTHS IN
 SERPENKOV’S FOLKLORE MATERIAL)
- 171 Ана Витанова-Рингачева**
 БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ И ПРВАТА СВЕТСКА ВОЈНА КАКО МОТИВИ ВО
 НАРОДНИТЕ ПЕСНИ ОД СТРУМИЦА И СТРУМИЧКО
Ana Vitanova-Ringaceva
 THE BALKAN WARS AND THE FIRST WORLD WAR AS MOTIFS IN THE FOLK
 SONGS FROM STRUMICA AND STRUMICA REGION

- 183 Славчо Ковилоски**
РАСКАЖУВАЧКОТО ПЕРО НА МАРИЈА ЗРНЕВА
Slavcho Koviloski
MARIJA ZRNEVA'S STORYTELLING PEN
- 191 Иван Антоновски**
МИНИ-ЕСЕЈОТ КАКО ФОРМА ВО ЕСЕИСТИЧКИОТ ОПУС
НА ГОРАН СТЕФАНОВСКИ
Ivan Antonovski
MINI-ESSAY AS A FORM IN GORAN STEFANOVSKI'S ESSAYISTIC WORKS
- КУЛТУРА / CULTURE**
- 203 Жарко Миленич**
ПЕРЕВОД С ЯЗЫКА ЛИТЕРАТУРЫ НА ЯЗЫК ФИЛЬМА
НА ПРИМЕРЕ «СТАЛКЕРА» АНДРЕЯ ТАРКОВСКОГО
Zarko Milenic
TRANSLATION FROM THE LANGUAGE OF THE LITERATURE
TO THE LANGUAGE OF THE FILM ON THE EXAMPLE
OF "STALKER" BY ANDREY TARKOVSKY
- 211 Sunčana Tuksar, Mauro Dujmović**
"THE ACCIDENTAL TOURIST" IN THE CONTEXT OF ZOOMED-IN
IMAGES IN THE MULTIMODAL INTERPERSONAL VIDEO COMMUNICATION
- 227 Екатерина Намичева, Петар Намичев**
КУЛТУРНА ОДРЖЛИВОСТ И АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕДСТВО
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
CULTURAL SUSTAINABILITY AND ARCHITECTURAL HERITAGE
- 241 Mariya Leontik**
KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE TÜRKOLJİ
ÇALIŞMALARININ GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ KURUMLAR
Marija Leontik
TURKOLOGICAL RESEARCH IN THE INSTITUTIONS OF THE
REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA
- 251 Rabia Ruşid**
DOĞU MAKEDONYA'DA BULUNAN DELİKLİ TAŞ ETRAFINDAKİ
İNANIŞ VE UYGULAMALAR
Rabia Ruşid
BELIEFS AND RITUALS IN THE KAMNIK CANYON IN EASTERN MACEDONIA
- МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY**
- 261 Milena Sazdovska-Pigulovska**
ORGANIZATION OF ONLINE LANGUAGE AND TRANSLATION TEACHING AND
EXAMINATION IN TIMES OF COVID-19

- 273 François Schmitt**
QUELLES APPROCHES DIDACTIQUES POUR LA
COMPOSANTE SOCIOCULTURELLE DU FRANÇAIS LANGUE ÉTRANGÈRE ?
François Schmitt
WHAT DIDACTIC APPROACHES FOR THE SOCIOCULTURAL
CONTENT TO TEACHING FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE?

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 287 Билјана Ивановска**
ОСВРТ КОН КНИГАТА „ПРАГМАТИКА: ЈАЗИК И КОМУНИКАЦИЈА“
Biljana Ivanovska
REVIEW OF THE BOOK “PRAGMATICS: LANGUAGE AND COMMUNICATION”

- 291 Ранко Младеноски, Бобан Перески**
ЛАБИРИНТ ОД КНИЖЕВНА ФИКЦИЈА И ЖИВОТНА СТВАРНОСТ
Ranko Mladenoski, Boban Pereski
A LABYRINTH OF LITERARY FICTION AND LIFE REALITY

- 299 Марина Мијаковска**
„КОМПЈУТЕРСКА ПОЕЗИЈА“ ВО ЕРАТА НА МАС-МЕДИУМИТЕ
Marina Mijakovska
“COMPUTER POETRY” IN THE MASS MEDIA ERA

ДОДАТОК / APPENDIX

- 307 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ**
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

КУЛТУРНА ОДРЖЛИВОСТ И АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕДСТВО

Екатерина Намичева
АУЕ-ФОН Универзитет, Скопје
ekaterina.namiceva@gmail.com

Петар Намичев
Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
petar.namicev@ugd.edu.mk

Апстракт: Конзервацијата и повторната употреба на запоставени историски објекти може да играат голема улога во процесот на регенерација при што се задоволува потребата за нови објекти. Придобивките од зголемувањето на бројот на ревитализирани историски градби во старите јадра се широко познати и помагаат во постигнување на целите за одржливост. За остварување на овие цели ќе помогнат разбирањето и прифаќањето на потенцијалните социоекономски и културни можности што ги нудат историските објекти. Голем број објекти кои ја имаат изгубено својата првична функција сè повеќе се конвертираат во корисни простори со нова функција, па така, преку оваа реупотреба, се ревитализираат голем дел од старите населби преобразувајќи се во одржлив социјален и економски простор. Се презентираат препораки за зголемување на приватниот капитал во објектите од културното наследство, обезбедувајќи презервација на културното наследство како и достигнување на целите за одржлив развој. Преку овој труд се истражуваат можностите за промоција на реупотребата и реновирањето на објектите што вклучува нивно зајакнување и прилагодување кон одржливост кај објектите во Скопје од почетокот на 20 век.

Клучни зборови: *централно јадро, конзервација, културно наследство, културна одржливост.*

Вовед

Конзервацијата и повторната употреба на запоставените историски објекти може да играат голема улога во процесот на регенерација со што се задоволува и потребата за нови објекти. Исто така, може да се утврди дека ваквиот тип на повторна употреба е одржлива опција со која се промовира урбано зајакнување и дава поттик за ревитализација. Придобивките од

зголемувањето на бројот на ревитализирани историски градби во старите јадра се широко познати, а помагаат во постигнување на урбаните цели за одржливост. (Rudlin & Falk, 1999). За остварување на овие цели ќе помогнат разбирањето и прифаќањето на потенцијалните социоекономски и културни можности што ги нудат историските објекти. Голем број на објекти кои ја имаат изгубено својата првична функција сè повеќе се пренаменуваат во корисни простори со нова функција. Така, преку оваа реупотреба се ревитализираат голем дел од старите населби преобразивајќи се во одржлив социјален и економски простор.

Во одредени држави како Америка, Англија и Шведска има развиена свест во врска со уривањето на историски објекти па, наместо изградба на нови објекти, овие држави ги адаптираат и ги рехабилитираат постоечките запоставени историски објекти. (Ijla & Broström, 2015). Важноста во продолжувањето на корисноста на еден објект е во поддршката на концептот за одржливост преку намалување на транспортот при користење на нов материјал за изградба, како и енергијата и загадувањето. (Gregory, 2004). Придобивките од реупотребата на историски објекти не се однесуваат само на инвеститорите туку и на заедницата и на локалната власт.

Оваа студија ги истражува начините преку кои се поттикнува одржливиот развој концентрирајќи се на објектите од архитектонското наследство. Реупотребата на постоечките објекти е неизбежна за достигнување на развојните цели за одржливост. (Sigmund, 2015). Постарите згради се соодветни за прилагодување кон новите норми за енергетска ефикасност; затоа, предизвикот е да се постигне саканиот ефект без оштетување на архитектонската и историската вредност на зградите и со зголемување на потенцијалот за инвестирање. (Ding, 2013).

Авторите Маерс и Вајат (Myers and Wyatt, 2004) тврдат дека дебатите во врска со одржливиот развој ја подигаат важноста на градежните објекти како економски, социјален и културен капитал кој не треба да се троши. Иако постои широк спектар на бенефиции кои се добиваат со повторната употреба на историските објекти, сепак постојат пречки при спроведувањето на стратегиите за повторна употреба при што економските ограничувања влијаат врз квалитетот на градбата и производството.

Оваа студија ги истражува можностите за поттикнување на целосно реновирање на историските објекти преку примери спроведени во Европа, САД, Канада и др. Се презентираат препораки за зголемување на приватниот капитал во објектите од културното наследство, обезбедувајќи конзервација на културното наследство како и достигнување на целите за одржлив развој (Sigmund, 2015). Преку овој труд се истражуваат можностите за промоција на повторната употреба и реновирање на објектите која вклучува нивно зајакнување и прилагодување кон одржливост кај објектите во Скопје од почетокот на 20 век.

Трите столба на одржлив развој

На крајот од последниот милениум одржливиот развој и одржливоста станаа теоретска основа и важна норма во општеството за општиот човечки развој. (Keiner, 2006). По воведувањето на терминот *одржлив развој* во 80-тите години на 20 век тој стана популарен термин. Во 70-тите години на 20 век овој термин асоцирал на класичниот концепт на развој кој се фокусира само на економски раст водејќи до тотално распаѓање на природните системи. Феномените како глобалното затоплување и озонските дупки обезбедија научни докази за глобалното влијание на луѓето врз природната средина. Потребата за нова парадигма за развој потекнува од свесноста за промена на околината на глобално ниво, како и социоекономските прашања поврзани со сиромаштијата и здравиот начин на живот. (Wironen, 2007). Потребата да се решат овие прашања дојде во директен конфликт со неолибералната доминација на економскиот дискурс во 80-тите години на 20 век. Од неолиберален аспект, економското производство беше главен приоритет. Економскиот раст беше сфатен како клучен фактор за доброто на човештвото и се сметало дека преку економскиот раст ќе се намали сиромаштијата. (Norwood, 2005). Ова гледање е доста критикувано поради согледувањата дека со економскиот раст не се подобрува автоматски животот на луѓето, во рамките на една нација или интернационално. Спротивно на развојниот модел кој се базира исклучително на економскиот раст и на еколошките прашања на глобално ниво, се сметаше дека е потребен нов модел кој ќе го земе предвид економскиот раст и користењето на природните ресурси. Како спротивставување на стариот модел се појави нова парадигма фокусирана на концептот на одржлив развој. Одржливиот развој се појави како алтернатива нудејќи пат за еколозите кои се плашат од глобалната еколошка криза и за оние кои бараат алтернатива на неолибералната парадигма во развојот. (Wironen, 2007).

Во современата ера, појавата на терминот одржливост е поконкретно вкоренета во поими за биолошка и еколошка конзервација. Луѓето ја дефинираат одржливоста на начини кои одговараат на нивната конкретна примена. (Grossman, 2015). Теоретската рамка за одржлив развој еволуираше помеѓу 1972 и 1992 година преку серија меѓународни конференции и иницијативи (Drexhage & Murphy, 2010). Иако фразата „одржлив развој“ не потекнува од светската Комисија за животна средина и развој од 1987 година, оваа фраза била популаризирана во извештајот од истата Комисија. Дефиницијата за „одржлив развој“ е широко цитирана во литературата: „Развој што ги задоволува потребите на сегашните генерации без да се загрози можноста на идните генерации да ги задоволат своите потреби“. (WCED, 1987). Како концепт тој овозможува да биде отворен, динамичен и да се развива и примени во различни ситуации низ просторот и времето. Отвореноста на концептот на одржлив развој овозможува реинтерпретирање на различни ситуации. (Kates, Parris, & Leiserowitz, 2005).

Одржливиот развој значи обезбедување на достоинствени услови за живеење во однос на човековите права преку креирање и одржување на најширока можна опција за слободно дефинирање на животните планови. Принципот на правичност помеѓу сегашните и идните генерации треба да се земе предвид при користењето на еколошки, економски и социјални ресурси. (MONET Project, 2001). Меѓу мноштвото дефиниции за одржлив развој, вклучувајќи го и проектот MONET, постојано внимание се дава на интерконекцијата помеѓу животната средина, економијата и општеството. Овие се нарекуваат трите столба на одржливиот развој.

Всушност, одржливиот развој е прикажан како гранка со три дела, составен од економијата, животната средина и општеството. Основниот концепт на овој модел е баланс помеѓу овие три дела преку кој ќе се поддржи одржливиот развој (Grossman, 2015).

Добро е познато дека со зачувување на историските градби има бенефиции за животната средина и нејзина одржливост. Со конзервација на историските градби се намалува потрошувачката на енергија поврзана со уривањето, отстранувањето на отпадот и нова изградба, притоа промовирајќи одржлив развој со зачувување на постоечката енергија во објектите. Оптимизирањето на постоечките традиционални градежни перформанси на историските објекти може да биде од корист при постигнување на енергетска ефикасност и пошироки цели на одржливоста. Објектите од деветнаесеттиот век имаат различни функционални карактеристики за разлика од повеќето објекти од дваесеттиот век со современите бариери за изолација, обработка на сидовите и др. Со одржување и повторна употреба на историските објекти се продолжува значењето кое местото го содржи придонесувајќи за подобрување на енергетската ефикасност и одржливост. (Rowe, 2009).

Ако се смета дека одржливиот развој има за цел да обезбеди подобар квалитет на живот за секого, во денешницата и за идните генерации, при што како еден од трите столба на одржлив развој се вклучува и „заштита и зајакнување на животната средина“ (Pickard, 2010), тогаш од исто значење е и зачувувањето на објектите од архитектонското наследство преку промовирање на заштитни мерки против природни и вештачки опасности. Ако реновирањето на еден објект го сметаме за активност која се случува кога голем број на градежни зафати треба да се преземаат заедно, често поради лошата состојба во која се наоѓаат историските објекти (Ashworth, 1996), одржливоста може да се постигне кога сите принципи на одржлив енергетски дизајн на градби се спроведуваат соодветно. (Sodagar, 2013). Во повеќето случаи, објектите не може да ја обезбедат истата функција или тип на удобност како современите објекти. Во тие случаи, овие објекти треба да се прилагодат на потребите на своите корисници и да ја одржат социјалната корисност. Ова може да значи промена на првичната функција на просторот. (Yung and Chan, 2012).

Реупотреба и одржливост

Адаптивната реупотреба се опишува како развој на дополнителна употреба на функционално застарените објекти. Реупотребата можеме да ја сметаме како рециклирање на објектите. Овој процес е најчесто поврзан со процесот на презервација. Рехабилитација на еден објект претставува процес со кој преку измени и дополнувања се овозможува користење на објектот, при што се зачувуваат неговите историски, културни и архитектонски вредности. За да биде успешна адаптивната реупотреба не мора да вклучува значаен историски објект. (Ijla & Brostrom, 2015).

Постојат потенцијални економски и социјални предности при адаптивната реупотреба, како во случаите кога објектот е во добра структурална состојба и лесно се адаптира на новата програма. Предностите се во пониските трошоци за изградба, ниската откупна цена на земјиштето и помал временски период на изградба. Адаптивната реупотреба може да биде и стратегија за зачувување на енергија која претставува економски предизвик во однос на искористување на ресурсите. Во однос на социјалните предности при реупотреба на објектот, се обезбедува врска со минатото со што се дава придонес за целата населба. Ревитализацијата влијае позитивно врз целата населба и опкружувањето околу објектот, поттикнувајќи обновување на околните објекти. На градовите им се потребни старите објекти кои не треба да бидат само стари објекти во одлична состојба или реставрирани како музејските објекти, туку ваквите јадра да содржат и резиденцијални објекти со ниски вредности. (Jacobs, 1996).

Рехабилитација на објектот претставува рециклирање на објектот, преку реставрација и конструкција. (Gregory, 2004). Преку реставрирање на еден објект тој се враќа во истата првична состојба како на почетокот на изградбата, додека преку реновирање објектот се модифицира за да ги задоволи современите стандарди, при што не се менува неговата употреба. (Ijla and Brostrom, 2015). Можеме да заклучиме дека адаптацијата е метод преку кој се продолжува животот на еден објект и неговата одржливост преку подобрување на самиот објект. (Lowe, 2004).

Преку адаптивната реупотреба на непродуктивни објекти може да се обезбедат значајни ресурси за општеството, а со тоа и да се намали побарувачката на земјиште и нова изградба и да се ревитализираат цели населби. Се покажало дека реупотребата на постоечките објекти има големо влијание врз одржливоста на изградената средина. (Bromley, 2005).

Практики при справување со архитектонско наследство

Во повеќето земји постојат стимулации за енергетска ефикасност кои обично се ориентирани кон контрола на потрошувачката на енергија. Еден ваков пример е Калифорнија која од 70-тите години на 20 век вложува напори да се намали потрошувачката на енергија со што приватните и јавните објекти се должни да инвестираат во енергетско ефикасни решенија

за што инвеститорите може да добијат разни грантови. (Thomas, 2016). Секој постоечки објект треба да се земе како проект во неколку фази, а прво ќе се обезбеди стабилност и безбедност на објектот како прва фаза по која следи структурално зајакнување. По ова може да следи фаза за одржливост и реупотреба. (Sigmund, 2015).

Програмата на Лос Анџелес за адаптивна реупотреба, *Los Angeles (LA) Adaptive Reuse Program*, се случува во текот на неколку години како дел од стратегијата за регенерирање на големите делови на градот. Како помош во имплементирањето на оваа програма е донесена и уредба со која се рационализира процесот на аплицирање преку флексибилност при исполнувањето на критериумите. Објектите, сепак, треба да ги задоволат критериумите за изградба со некои исклучоци со кои советот на Лос Анџелес смета дека ќе поттикне конверзија на неискористените објекти создавајќи услови за попродуктивни цели. (Sigmund, 2015).

Генерално постојат различни финансиски иницијативи преку кои државите прават напори да ја подобрат ефикасноста на иницијативите за одржлив развој како што е, на пример, намалување на данокот. Грантовите и субвенциите се најчеста форма на владино финансирање. Поголемиот дел од земјите обезбедуваат грантови за реставраторски работи на архитектонското наследство кои се движат од 20 % до 90 % од вкупните трошоци. Ниските каматни кредити сè повеќе се достапни во повеќе земји преку кои сопственикот може да комбинира некој грант, покрај даночното ослободување, а остатокот да го покрие со кредит со ниски камати. (Sigmund, 2015).

Фискалните стимулации (Fiscal incentives) се ефективна мерка за поттикнување на приватни инвестиции во реупотребата на објектите од архитектонското наследство од страна на сопствениците и инвеститорите. Обезбедувањето на специфичен данок за зачувување на архитектонското наследство е одличен начин да се обезбеди квалитетна грижа за изграденото наследство. Сопствениците со ниски приходи се принудени да го продадат својот имот, најчесто со пониска цена поради лошата состојба на објектите, или да живеат во полоши услови. Несаканите ефекти може да се решат со овозможување на субјектите да бидат ослободени од данокот и сопствениците со пониски примања да добијат повисоки грантови како помош, како што е примерот во Холандија. (Sigmund, 2015).

Регулациони мерки

Независно од локацијата на која се наоѓа архитектонското наследство, тоа е од важен интерес за земјата и општеството кое го претставува. Пред да се преземат какви било мерки на еден објект треба да се изучат архитектонската и историската вредност на тој објект и да се направи план за интервенција. Сопствениците на објектите често може да добијат финансиска помош како субвенции кои делумно или целосно ја покриваат цената за одржување на објектот. Земјите како Хрватска со ниско ниво на субвенции наменети за

зачувување на наследството мора да се потпрат на директна регулатива за зачувување на наследството. Оваа регулатива не е ефикасна поради товарот за одржување кој паѓа на сопствениците со мала или никаква компензација од државата. (Sigmund, 2015).

Уште во 1987 година, под покровителство на УНЕСКО, била формулирана порака кон архитектите, земајќи ги предвид трите столба на одржливост, дека тие ќе придонесуваат за целосно избалансиран модел на живот. Овие критериуми се состојат од нагласување на активностите во трите области: економски пораст, природни ресурси и заштита на животната околина и социјален развој.

УНЕСКО го стави својот фокус на урбанизацијата, особено на позитивните улоги кои културата и наследството може да ги имаат во развојниот процес. Неколку години пред 2011 година УНЕСКО се вклучи во процесот на креирање политики за да се ажурираат меѓународни упатства за урбана конзервација, како дел од стратегиите за урбана регенерација и развој. Овој процес бил успешно завршен на 10 ноември 2011 година со усвојување на препораката за историски урбани предели (HUL).

Во 2003 година Комитетот за светско наследство презема акција во врска со зголемениот број на проекти од областа на урбанизмот кои се реализираат во историски јадра и се дел од списокот на УНЕСКО (UNESCO's World Heritage List). Во повеќето држави, развиени и во развој, локалните власти се бореле да се придржуваат до принципите на урбана конзервација според меѓународните конвенции (Charters and Conventions), со цел да се обезбедат потребните финансиски средства за урбана регенерација и понатамошен развој. Препознавајќи дека оваа дилема ги вклучува сите историски градови, не само оние под заштита, Комитетот го поставил ова прашање пред УНЕСКО за да се обезбеди најширока меѓународна поддршка за наоѓање на решение погодно за сите градови со културно наследство, а со тоа потврдувајќи ја својата водечка улога како организација за утврдување на стандарди (UNESCO, 2005).

Сè од крајот на 20 век низ целиот свет прогресивно беа спроведувани мерки за децентрализација и приватизација кои доведоа до нова динамика во урбаниот развој и архитектурата. (Bandarin, 2012). Сè повеќе расте тензијата помеѓу глобализацијата и локалниот развој со нов развој во историски услови, неодржлив туризам и целокупната деградација на животната средина, со кој се предизвикаа нови предизвици за зачувување на урбаното наследство и управувањето со него. Преку пораката на УНЕСКО со препораки за Historic Urban Landscape (The HUL approach), се дефинира историскиот урбан предел како урбана област како резултат на историско поставување на културните и природните вредности, протегајќи се надвор од поимот „историски центар“ или област (UNESCO, 2011).

Пристапот на УНЕСКО за управување со историските урбани предели е со цел интегрирање на целите за заштита на урбаното наследство и на

социјалниот и економскиот развој. Овој метод го гледа урбаното наследство како општествено, културно и економско средство за развој на градовите. Пристапот HUL се движи подалеку од зачувувањето на физичката средина и се фокусира на целата човечка средина со сите свои материјални и нематеријални квалитети (UNESCO, 2011).

Националните и локалните власти сè повеќе применуваат одржлив процес на урбан развој и целат кон интеграција на еколошки, социјални и културни проблеми во планирањето, дизајнот и фазите на имплементација. Постојат примери на историски градови кои нудат увид во тоа како овој процес е успешен и како да успева и понатаму. Планот за историски урбан предел, или HUL approach, е обид за рефокусирање на урбаниот развој во еден поинклузивен процес, водејќи сметка за нематеријалното наследство, културната разновидност и вредностите на локалната заедница. (Perera, 2012).

Со усвојување на новите препораки од генералната конференција на УНЕСКО се покажува дека нивните принципи се застапени на глобално ниво. За да се користи оваа алатка од страна на локалните власти со цел да ги водат урбаните интервенции, тие треба да бидат интегрирани во легислативата и институциите кои носат одлуки во локалниот контекст. Сепак, за да им биде од корист оваа алатка на локалните власти во обезбедувањето на насоки за интервенции во урбаните средини, треба да се интегрира во законодавната и институционалната средина. Поради ова било побарано од земјите-членки да ги идентификуваат во рамките на нивните специфични контексти критичните чекори за спроведување на HUL. Овој пристап ги содржи следниве точки:

- да преземе сеопфатни истражувања и мапирање на природните, културните и човечките ресурси на градот;
- да се постигне консензус преку планирање и консултации со засегнатите страни во однос на заштитата на вредностите;
- да ги интегрираат вредностите на урбаното наследство и нивниот статус на ранливост во поширока рамка за развој на градот;
- да се даде приоритет на активностите за зачувување и развој;
- да се воспостават соодветни партнерства и рамки за локално управување за секоја од идентификуваните проекти за конзервација и развој (UNESCO, 2011).

Акциониот план составен од неколку точки се смета за најнизок заеднички именител, применуван помеѓу мнозинството од историски градови во различните геокултурни региони од светот. (Perera, 2012).

Препораки за понатамошен развој

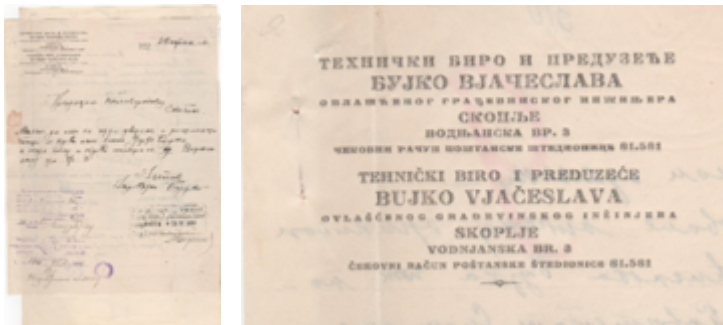
Адаптивната реупотреба на историски објекти има економски придобивки како и трошоци во неколку фази кои влијаат врз сопственикот и врз заедницата. Докажано е дека адаптивната реупотреба на историските објекти може да има позитивно влијание врз економската состојба на старото

јадро од градот преку која на бројни начини историските градби може да придонесат за одржлив економски развој и просперитет. (Pereira, 2012).

Во зависност од политичката состојба и желбата за инвестиција во заштитата на културното наследство и одржливост, различни држави имаат избрано различни пристапи. Во Америка проблемот се јавува најчесто во старите јадра на градовите каде бројот на популацијата се намалува. За да го направи старото јадро на градот попривлечно, Владата користи метод на даночни олеснувања. (Cunningham, 2008). Државниот имот се продава по симболична цена со што инвеститорот се обврзува да вложи во реновирање на објектот. Овој тип на инвестиции со даночни инвестиции најчесто се привлечни за големите акционери, а не се толку атрактивни за жителите со помали примања. (Sigmund, 2015).

Во Данска се финансираат приватните сопственици за константно одржување на градбите со што се спречува нивно распаѓање и се намалуваат трошоците за обновување. Со оваа полиса се овозможува константно одржување на историските објекти во приватна сопственост, независно од примањата на сопственикот. Со примена на ваква полиса власта треба да биде спремна за константно инвестирање во културното наследство. Според истражувањата, националната иницијатива за финансирање во културното наследство со јасни административни процедури и барања служи како поттик за финансирање во приватниот сектор и заштита на културното наследство. (Pickerall, 2009). Постојат и други начини како власта може да ги поттикне приватните инвеститори, а тоа е преку креирање на здрава средина за инвестиции преку јасни цели за културно наследство и развојна политика. Доколку се очекуваат ваков вид на инвестиции потребно е да се обезбедат симплификации при процесот на планирање и да се обезбеди минимална инфраструктура во историската околина. Строгите регулаторни мерки како во Хрватска и генерално во Европа не привлекуваат инвестиции во приватниот сектор за конзервација на архитектонското наследство. (Sigmund, 2015).

Пример за објект кој е во приватна сопственост и е значаен дел од архитектонското наследство за град Скопје е објектот од архитектот Вјачеслав Бујко. Од архивските податоци дознаваме дека техничкото биро на овој архитект се наоѓало до денешното школо „Кочо Рацин“, на улица „Ацо Караманов“ бр. 1, на патот за Горно Водно, во тој период на улица „Водњанска“ бр. 3. Денес овој објект е во деградирана состојба, а орнаментацијата на фасадата е во лоша состојба. Локалните власти немаат стратегија за справување со ваков тип на архитектонско наследство во приватна сопственост.

Сл. 1

Објект на улица „Ацо Караманов“ бр. 1 (поранешна ул. „Водњанска“ бр. 3) на архитектот Вјачеслав Бујко; објектот бил изграден за неговото техничко биро, денес во приватна сопственост

Во Македонија во последната деценија е драстично променет односот кон недвижното културно наследство, особено поради употребата на наследството како средство за остварување на политичките интереси на централната власт која се одразува на нестручни промени на законските регулативи, пренасочување на финансиската политика за заштита, напливот на реконструкции и др. Несоодветната државна конзерваторска политика резултира со загуба на низа вредни културни добра, пред сè на полето на традиционалната рурална и градска архитектура (Национална стратегија за развој на културата во Република Македонија во периодот 2018-2022 година, 2018).

Потребна е политичка посветеност на национално ниво за заштита на изграденото наследство преку законски прописи комбинирани со механизми за финансиска поддршка и на локално ниво преку интеграција на активностите за зачувување од страна на општините со приватниот сектор преку партнерства. Затоа пред да се постават финансиски стимулации, треба да се креира здрава средина за инвестиции. (Sigmund, 2015).

Тешко е да се издвојат најдобрите стимулации. Тие зависат од одлуките на власта и од целите за развој. Во зависност од сопствеништвото, желбата да се инвестира и важноста на објектот во кој се инвестира постојат неколку опции:

- доколку објектите се во сопственост на власта, а постои интерес за нивна адаптивна реупотреба, но не од страна на власта, постојат неколку опции; објектот ќе остане во сопственост на власта, додека профитот од објектот ќе биде на приватниот инвеститор;
- доколку има интерес за инвестиција во објект кој има социјална вредност, има можности за финансирање преку донации и спонзорства. (Sigmund, 2015).

Потребно е да се издвои фактот дека целосна финансиска и законодавна гранка што ќе обезбеди архитектонска презервација и адаптација не постои или многу ретко може да се сретне. Потребно е да се прикаже и ризикот при користење на старите објекти, освен доколку мерките за заштита не се спроведени претходно и се адаптирани со современите услови за употреба.

Библиографија

1. Ashworth, A. (1996). "Estimating the life expectancies of building components in life-cycle costing calculations". *Structural Survey*, 14.
2. Bromley RDF, Tallon AR, Thomas CJ (2005). "City center regeneration through residential development: contributing to sustainability", *Urban Studies*, Vol. 42 No. 13, pp. 2407-29.
3. Bandarin (2012): Bandarin, F. and van Oers, R. (2012), *The Historic Urban Landscape – Managing Heritage in an Urban Century*, Wiley-Blackwell, Oxford.
4. Cunningham (2008): Cunningham, S. *Rewealth!: Stake Your Claim in the \$2 Trillion Redevelopment Trend that's Renewing the World*. McGraw-Hill, New York.
5. Ding, G. (2013). "Demolish or refurbish – Environmental benefits of housing conservation". *Construction Economics and Building*, 13, p. 17.
6. Gregory J. (2004). "Rehabilitation-new ways for older housing", New South Wales Department of Housing, достапно на: www.housing.nsw.gov.au/rehab.htm.
7. Grossman, L. (2015). "The Three Pillars of Sustainable Development: Critical Issues and Perspectives".
8. Hopwood, B., Mellor, M., O'Brien, G. (2005). "Sustainable development: Mapping different approaches". *Sustainable Development*, 13, 38-52. Doi:10.1002/sd.244.
9. Ijla A. Broström T. (2015). "The Sustainable Viability of Adaptive Reuse of Historic Buildings: the experiences of Two World Heritage Old Cities; Bethlehem in Palestine and Visby in Sweden".
10. Jacobs J (1961). "The Death and Life of Great American Cities", Random House, Inc., New York, New York. *International Invention Journal of Arts and Social Sciences* (ISSN: 2408-7238) Vol. 2(4) pp. 52-66, August, 2015 достапно на: <http://internationalinventjournals.org/journals/IJASS>
11. Kates, R.W., Parris, T.M., & Leiserowitz, A. (2005). "What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice". *Environment: Science and*

- Policy for Sustainable Development, 47(3), 8-21. достапно на: http://www.hks.harvard.edu/sustsci/ists/docs/whatisSD_env_kates_0504.pdf
12. Keiner, M. (2006). "Rethinking sustainability-editor's introduction ". In M. Keiner (Ed.), *The future of sustainability* (pp.1-18). Dordrecht, The Netherlands: Springer.
  13. Lowe RJ (2004). "Lessons from climate change: a response to the commentaries", *Building Research & Information*, Vol. 32 No. 1.
  14. MONET Project. (2001). "From the definition to the postulates of sustainable development. " Neuchâtel: Swiss Federal Statistic Office. достапно на: <http://e-collection.library.ethz.ch/eserv/eth:24990/eth-24990-01.pdf>
  15. Perera (2012): Ana Pereira Roders. *Historic cities as model of sustainability*. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development* 2(1):4-14. 2012.
  16. Pickerall (2009). Pickerall, T. *The Management of Built Heritage: A comparative review of policies and practice in Western Europe, North America and Australia*. In: *Pacific Rim Real Estate Society - 15th Annual Conference*. University of Technology Sydney (UTS), New South Wales, Australia. 2009.
  17. Pickard, R. (2010). "European heritage laws and planning regulations: integration, regeneration and sustainable development. "In: Guštin, M., & Nypan, T. (eds.). *Cultural Heritage and Legal Aspects in Europe*. Institute for Mediterranean Heritage and Institute for Corporation and Public Law Science and Research Centre Koper, University of Primorska, Slovenija.
  18. Rowe, D. (2009). "Heritage Buildings and Sustainability ". Technical Advisory Committee of the Heritage Council of Victoria 2008. достапно на: [file:///E:/Kulturna%20politika%20i%20odrzivost/Sustainability_Heritage_tech_-leaflet%20\(1\).pdf](file:///E:/Kulturna%20politika%20i%20odrzivost/Sustainability_Heritage_tech_-leaflet%20(1).pdf)
  19. Rudlin D., Falk N. (1999). "Building the 21st Century Home: The Sustainable Urban Neighborhood", Architectural Press, Oxford.
  20. Sigmund Z. (2015). "Sustainability in architectural heritage: review of policies and practices." *Organization, Technology and Management in Construction* 2016; 8: 1411–1421. достапно на: file:///E:/Kulturna%20politika%20i%20odrzivost/otmcj_2016_0007.pdf
  21. Thomas, S. (2016). *Energy Efficiency Policies for Buildings*. Wuppertal Institute for Climate, Environment and Energy., COST, European Cooperation in Science and Technology. достапно на: www.cost.eu/download/54802
  22. UNESCO (2005): Secretariat's Report WHC-05/29.COM/5, World Heritage Centre, Paris.
  23. UNESCO (2011): *Proposals Concerning the Desirability of a Standard-Setting Instrument on Historic Urban Landscapes*, UNESCO, Paris.
  24. Wironen, M. (2007). "Sustainable development and modernity: Resolving tensions through communicative sustainability ". Master's thesis, Lund University.
  25. WCED (World Commission on Environment and Development). (1987). *Our common future*. достапно на: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>
  26. Yung, E. H. K., & Chan, E. H. W. (2012). "Implementation challenges to the adaptive reuse of heritage buildings: Towards the goals of sustainable, low carbon cities ". *Habitat International*, 36, pp. 352-361.

* * *

- Национална стратегија за развој на културата во Република Македонија во периодот 2018-2022 година (2018): Службен весник на РМ, бр. 81 од 8.5.2018

година. СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА. достапно на: file:///E:/Kulturna%20politika%20i%20odrzlivost/Nacionalna%20strategija%20%202018_2022.pdf

Ekaterina Namicheva
FON University, Skopje

Petar Namichev
Goce Delchev University, Stip

Cultural Sustainability and Architectural Heritage

Abstract: Conservation and reuse of neglected historic buildings can play a major role in the regeneration process while satisfying the need for new buildings. The benefits of increasing the number of revitalized historic buildings in the old cores are widely known to help achieve sustainability goals. Understanding and accepting the potential socio-economic and cultural opportunities that historic buildings offer will help achieve these goals. Many buildings that have lost their original function are being converted into useful spaces with a new function, so through this reuse a large part of the old settlements are revitalized, encouraging them to a sustainable social and economic space. Recommendations are presented for increasing the private capital in the cultural heritage objects, ensuring the preservation of the cultural heritage as well as the achievement of the goals for sustainable development. This paper explores the possibilities for promoting the re-use and renovation of buildings, which includes their strengthening and adaptation to sustainability of buildings in Skopje since the beginning of the 20th century.

Keywords: *central core, conservation, cultural heritage, cultural sustainability.*

ГОД. VI
БР. 11

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 11